

Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi ^a

 RAMAZAN SAK ^b EMİN YORGUN ^c

Geliş Tarihi: 01.03.2020 | Kabul Tarihi: 29.10.2020

Öz: Bu çalışmanın amacı 44-69 aylık çocukların ilkökula hazırbulunuşluklarını belirlemek için kullanılacak Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin (GİHÖ) geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapmaktır. GİHÖ, HighScope temel gelişim göstergelerinden ve alanyazına dayalı kültürel ve eğitimsel farklılıklardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 428 okul öncesi dönem çocuğu oluşturmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör analizleri yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan 59 madde 8 faktör altında toplanmıştır. Ortaya çıkan bu 8 faktörlü yapı toplam varyansın %81.03'ünü açıklamıştır. Ölçeğin 8 faktörlü yapısı, doğrulayıcı faktör analizi ile de doğrulanmıştır. GİHÖ'nün iç tutarlılık katsayısı .96, yarı güvenirlik katsayısı ise .95 olarak bulunmuştur. Bu çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin (GİHÖ) 44-69 aylık çocukların ilkökula hazırbulunuşluklarını belirlemek için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, hazırbulunuşluk, geçerlik, güvenirlik, Highscope gelişim göstergeleri.

^a Araştırma 2020 yılından önce olduğu için, Etik Kurul İznine gerek yoktur.

^b Van YYÜ, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
ramazansak06@gmail.com

^c Van YYÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Programı

Validity and Reliability Analysis of Developmental Primary School Readiness Scale

Abstract: This study aims to analyze the validity and reliability of the Developmental Primary School Readiness Scale (DPSRS) that will be used to determine the primary school readiness of 44-69 -month- old children. The DPSRS was developed based on HighScope's Key Developmental Indicators and literature related to cultural and educational differences. The participants of the study consisted of 428 preschoolers who attended a preschool education institution in Turkey. Exploratory and Confirmatory Factor analyzes were conducted to examine the construct validity of the DPS. As a result of the exploratory factor analysis, 59 items in the scale were grouped under 8 factors. This 8-factor structure of the scale explained 81.03% of the total variance. It was also confirmed by confirmatory factor analysis. The internal consistency coefficient of the DPSRS was .96 and the split-half reliability coefficient was .95. As a result of the analysis, it was determined that Developmental Primary School Readiness Scale is a valid and reliable measurement tool that will be able to use to determine primary school readiness of 44-69 -month- old children.

Keywords: Preschool education, readiness, validity, reliability, Highscope's key developmental indicators.

Giriş

Türkiye’de okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri çocukları ilkokula hazırlamaktır (MEB, 2013). Temel eğitimin ilk basamağı olan ilkokula başlama, çocukların hayatlarında önemli ve kritik bir dönüm noktası olmaktadır. Sosyal yaşantısının büyük bir kısmını geçirdiği ev ortamından farklı olarak yeni bir okul ortamına giren çocuk çeşitli sosyal ilişkilere dâhil olmakta, yeni insanlarla karşılaşmaktadır. Bu yeni ortamda çocuktan birtakım akademik becerileri kazanması, arkadaşları ile iletişim kurması, sosyal normlara uyması ve öğretmenin beklentilerini karşılaması beklenmektedir. Bu ödev ve sorumlulukların yerine getirilme derecesi çocuğun hazırbulunuşluk düzeyi ile yakından ilgilidir (Mercan-Uzun ve Alat, 2015).

Hazırbulunuşluk kavramı alanyazında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Örneğin, Polat (2010) hazırbulunuşluk büyüme, olgunlaşma ve öğrenme gibi gelişim süreçleri sonucu bireyin birtakım davranışları yapabilecek yeterliliğe gelmesi şeklinde tanımlarken, Ülgen (1997), bir davranışın meydana gelebilmesinde gerekli olan ön koşul davranışların tamamının kazanılması olarak tanımlamıştır.

Demir’in tanımı ise (1998: 7), “olgunlaşma ve büyüme süreçlerini kapsayan daha kapsamlı bir kavram” şeklindedir. Hazırbulunuşluk, biyolojik olarak olgunlaşmanın yanı sıra çevresel faktörleri de içermektedir. Çocuğun bir davranışı öğrenebilmesi için gerekli olgunluğa ulaşması (örneğin el kaslarının kalem tutma koordinasyonunu kazanmış olması gibi) ve o davranışla ilgili bilgi ve becerileri (örneğin sınırları taşırmadan boyama yapma gibi) kazanması beklenmektedir (Turan ve Yükselen, 2016). Sinir sistemi açısından altı yedi yaşlarında bir çocuğun, okula gitmeye ve akademik olarak başarılı olmaya hazır olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, bu yaşlardaki birçok çocuğun eğitim-öğretim kurumlarında akademik olarak başarısız oldukları ve mutsuz oldukları görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak, sinir sisteminin hazır olmasının yanı sıra çocukların birtakım ön koşul öğrenme ve gelişmişliklere yete-

rince sahip olamamaları gösterilebilir (Yapıcı, 2004).

İlkokula hazır olmada çocukların sahip olması gereken bir takım beceriler bulunmaktadır. Alanyazında farklı uzmanlar tarafından bu beceriler farklı şekillerde belirtilmiştir. Örneğin, Brostrom'a (2000) göre ilkokula hazır olan bir çocuğun öz bakım becerilerine sahip olması, hikâyeleri dinledikten sonra onları anlatabilmesi veya hikâyeler hakkında konuşabilmesi, sosyal becerilere sahip olması, renkleri, geometrik şekilleri bilmesi veya tanınması ve ince ve kaba motor becerilerini kullanabilmesi gerekmektedir. Einon (2000) ise ailesinden ayrı kalabilen, arkadaşları ile iletişim kurup sosyalleşebilen, kendi öz denetimini sağlayan, kendini sözel olarak ifade edebilen çocukların ilkokula hazır olmada diğer akranları gibi sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Dockett ve Perry (2003) ilkokula geçişte 8 önemli alandan bahsetmektedir. Bu alanlar;

1) Okula sosyal olarak ayak uydurma: Çocuğun okula uyum sağlaması ve aile dışında girdiği bu yeni ortamda iletişim kurabilmesi,

2) El becerileri: Çocuğun ince motor becerilerini kullanarak yardımsız giyinebilme, ayakkabısını giyme gibi kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi,

3) Genel bilgi düzeyi: Çocuğun akademik bilgi birikimine sahip olma durumu (rakamları, geometrik kavramları bilmesi ya da tanınması),

4) Mizaç-tutum: Çocuğun okul ile ilgili edindiği tutumlar,

5) Kurallar: Çocuğun sosyal ortamda uyması gereken kuralları bilmesi ve bu kuralların farkına varması,

6) Fiziksel özellikler: Çocuğun yaşı ve biyolojik olgunluğu, sağlık durumu,

7) Aile özellikleri: Okul-aile ilişkisi ve ailenin çocuk üzerindeki etkileri,

8) Eğitim çevresi: Okulun özellikleri, okulda verilen eğitimin içeriği vb. durumlardır.

Alanyazın incelemelerinde çocuğun ilkokula hazırbulunuşluğunu etkileyen çeşitli faktörlerin olduğu görülmektedir. Bu faktörler şu şekilde sıralanabilir: Fiziksel faktörler; çocuğun yaşı, boyu, sağlık durumu, görme ve işitme duyularını kullanabilme yetisi, sınıf düzeyine yakın bir bedensel gelişim göstermesi, cinsiyeti, nörolojik özellikleri, ince ve kaba motor becerilerini kullanabilme yetisi gibi fizyolojik etmenler ilkokula hazırlıkta çocuğu olumlu veya olumsuz şekilde etkilemektedir (Esaspehlivan, 2006; Graue, 2006; Halle, Zaslow, Zaff, Calkins ve Margie, 2000). Zihinsel faktörler; ilkokula hazırbulunuşluğu etkileyen zihinsel faktörlerin başında zekâ faktörü gelmektedir. Zekâ gelişimine bağlı olarak gelişen dil becerileri, okuduğunu anlama ve yorumlama becerisi, iletişimi başlatma ve sürdürme gibi bilişsel beceriler diğer unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Dinç, 2013; Oktay, 2010; Polat, 2011; Yörükoğlu, 2004). Duygusal faktörler; çocuğun ailesinden ve çevresinden aldığı olumlu-olumsuz tepkiler, içerisinde yaşadığı sosyal ortamın özellikleri ve bu ortamın çocuğa sağladığı hoşgörü ve güven ortamı, okula hazırlık sürecinde aile içerisinde yaşanan ve çocukta farklı duygu durumlarına sebep olan boşanma, ölüm gibi değişkenler, ilkokula hazırlığı etkileyen duygusal faktörler olarak ifade edilebilir (Hancock, 2011). Çevresel faktörler; çocuğun okula hazır olması için içerisinde bulunduğu çevre ve bu çevrenin özellikleri de önemlidir. Aileleri tarafından çocuklara sağlanan zengin ve uygun uyarıcı ortamlar çocukların ön yaşantı becerilerinin artmasına ve çevrelerini anlamalarına fırsat tanımaktadır. Ailelerin eğitime bakış açıları, okul aile işbirliği konularındaki hassasiyetleri ve çocuklara sağlanan alan gezileri de okula hazırlık adına çocuğu olumlu yönde etkilemektedir (Desforges ve Abouchaar, 2003; Polat, 2007; Yavuzer, 2002).

Dünyada çocukların okula hazırbulunuşluklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş farklı ölçme araçları bulunmaktadır. Bu ölçme araçlarından yaygın olarak kullanılanlara ilişkin kısa açıklamalara aşağıda yer verilmiştir:

Gessel Gelişim Testi: Küçük motor, büyük motor, dil, kişi-

sel-sosyal ve adaptasyon davranışlar olmak üzere 5 alan içeren bir ölçektir. 2,5 ile 6 yaş arasındaki çocuklara uygulanmaktadır. Çocuğun gelişiminin takip edilebilmesi için 10 defa (1, 4, 7, 10, 12, 18, 24, 36, 48. ve 69. aylarda) değerlendirme yapılmaktadır. Evirgen, Kayhan ve Erden (2015) tarafından Gessel Gelişim Figürlerinin güvenilirliğine yönelik bir çalışma yapılmıştır. Türkiye’de Sarı (2019) tarafından kullanılmıştır.

Metropolitan Okul Olgunluğu Ölçeği: 1969 yılında Hildreth, Griffiths ve Gauvran tarafından geliştirilmiştir ve okula hazırlık becerilerini ölçmeye yönelik en çok kullanılan testlerden biridir. Ölçek 6 alt testten ve toplam 100 maddeden oluşmaktadır. Bu testler; cümleler, kelimeleri anlama, genel bilgiler, sayılar, eşleştirme ve kopyalamadır. Türkçeye uyarlama çalışması 1983 yılında Oktay tarafından yapılmış (Esaspehlivan, 2006); Türkiye’de farklı araştırmacılar tarafından kullanılmıştır (Akçum, 2015; Arı ve Özcan, 2016; Cinkılıç, 2009; Erkan, 2011; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Koçyiğit ve Kayılı, 2014; Koşan, 2015; Okuyucu Akdaş, 2014; Üstün, Akman ve Uyanık, 2000).

Öğrenime Hazır Oluş Testi: Amerika Birleşik Devletlerinde geliştirilen bu test, cümleler, bilgi, sözcük anlama ve eşleştirme olmak üzere 4 bölümden (66 soru) oluşan ve motor yetenekleri, dil gelişimi, sayı becerisi, sözel ifadeleri anlama gibi zihinsel becerileri ölçmeyi kapsayan bir testtir. Testin genel amacı, ilkökula hazırbulunuşluktaki yetenek ve becerileri gözlemlemektir (Özgüven, 1999).

Detroit Zihin Yeteneği Testi: Amerika Birleşik Devletlerinde geliştirilen, eşyaları ayırt etme, resimden eşyaları tanıma, varlıkların işlevini bilme, farklı resimlerin işlevini bilme, resim tamamlama, benzeyen resimleri bulma, eksik resimlerdeki hatayı bulma, eksik şekli tamamlama, resimler üzerinde sayma, aradakilere dokunmadan bir resimden diğerine çizgi çizme olmak üzere 60 soruyu kapsayan 10 alt testten oluşan zihin yeteneği testidir. 6-7 yaş arasındaki çocuklara uygulanmaktadır. Türkçeye uyarlama çalışması Özgüven (1999) tarafından yapılmış, Işıtan ve Turan (2014) tarafından kullanılmıştır.

Boehm Okul Öncesi Temel Kavramlar Testi-3: 1986 yılında geliştirilen test, 3 yaş ile 5 yaş 11 ay aralığındaki çocuklara yöneliktir. Küçük kitapçıklardan oluşan ve 50 temel kavramın yer aldığı testin amacı, bu dönemde çocukların dil ve bilişsel gelişimleri ile ilişkili olan niteliksel, mekânsal ve niceliksel temel kavram yeterliliklerini değerlendirmektir (Uyanık Balat, 2009). Türkçe formu ilk kez Akkök ve arkadaşları (2004) tarafından kullanılan test, Türkiye’de farklı araştırmacılar tarafından da kullanılmıştır (Çakmak, 2012; Dinçer, Ergül, Şen ve Çabuk, 2011; Ergül, 2007; Uyanık Balat, 2009).

Bracken Okul Olgunluğu Testi: 1984 yılında geliştirilmiş olan test 2 yaş 6 ay ile 7 yaş 11 ay arasındaki çocuklara yöneliktir. Testin amacı, çocukların temel kavram gelişimlerini değerlendirmektir. Bu testte 10 alt test ve 308 madde bulunmaktadır. Alt testler, renk, şekil, sayı-sayma, boyut, harf, karşılaştırma, yön-pozisyon, yapı-materyal, miktar, bireysel-sosyal farkındalık ve zaman-sıralamadan oluşmaktadır. Türkiye’de Akman (1995) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve farklı araştırmacılar tarafından kullanılmıştır (Akman, 2002; Angın, 2005; Bütün-Ayhan ve Aral, 2007; Çoban Söylemez, 2016; Taşkın ve Tuğrul, 2015; Tepetaş ve Haktanır, 2013; Üstün ve Akman, 2003).

Lollipop Testi: Lollipop Testi okul öncesi eğitimin sonunda ya da ilkokulun başında bulunan çocuklara yönelik geliştirilmiştir. Testin amacı çocukların okula başlama sürecinde hazırbulunuşluklarını belirlemeye çalışmaktır. Uygulama kitabı, renk, şekil tamamlama, sayı tamamlama-sayma, harfleri tanıma-yazma ve resimleri tarif etme-uzamsal farkındalık maddelerini kapsayan 4 alt testten oluşmaktadır (Erdoğan, 2013).

Brigance K&1 Tarama Envanteri: Kapsamlı değerlendirmeye gereksinimi olan okul öncesi dönemdeki (57-78 ay arasındaki) çocukların değerlendirilmesi amacıyla 2005 yılında geliştirilmiştir. Motor beceriler, dil, harf tanıma ve sayı yönergelerini takip etme gibi becerileri kapsayan 12 alt testten oluşmaktadır (Panter ve Bracken, 2009).

Galileo Preschool Assessment Scale: 3-5 yaş arasındaki ço-

cukların dil ve okuryazarlık, fiziksel sağlık uygulamaları, ince/kaba motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim gibi gelişim alanlarını ölçmek ve çocuğun bu gelişim alanlarındaki hazırbulunuşluğunu belirlemek için geliştirilmiştir. Çocukların okula hazırlıklarını incelerken hem gözlem hem de değerlendirmeye yer verdiği için diğer ölçme araçlarından farklıdır. Uygulayıcı, çocukla birebir uygulama yapar. Bunun yanı sıra, öğretmen ve ailelerin görüşleri de değerlendirme için önemlidir (Tunçeli ve Zembat, 2017).

Brainline Okula Hazırbulunuşluk Testi: Çocuğun okula başlama sürecindeki hazırbulunuşluğunu belirlemek ve bu konuda ailelere bilgi vermek amacıyla Afrika Brainline Uzaktan Eğitim Merkezi tarafından 2003 yılında hazırlanmıştır. Test, kurum tarafından uygulanmaktadır. 25 alt test ve 281 maddeden (genel gelişim, gözlem ve egzersizler, fiziksel koordinasyonlar, matematik becerisi, dil becerisi ve sözlü değerlendirme) oluşmaktadır. Testin bir bölümü öğretmen ve ailelerin gözlem ve değerlendirmelerine yer verirken, diğer bölümlerde çocuklarla yapılan bireysel uygulamalar yer almaktadır. Türkçeye uyarlama çalışması 2013 yılında Bağçeli Kahraman ve Başal (2013) tarafından yapılmıştır.

Türkiye’de ise çocukların okula hazırbulunuşluklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş iki ölçek bulunmakta olup bunlara ilişkin kısa açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği: Polat tarafından 2003 yılında geliştirilmiştir. 60-78 aylık çocuklara yönelik olan bu ölçek, Türk çocukların okula hazırbulunuşluklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş ilk ölçektir. Gelişim formu ve uygulama formu olmak üzere iki bölümü bulunmaktadır. Gelişim formu bölümünde, zihinsel-dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, fiziksel gelişim ve öz bakım becerileri yer almaktadır. Bu bölümde 4 alt ölçek ve 153 madde bulunmaktadır. Belirtilen davranışın yapılma frekansına (her zaman, sık sık, bazen, hiçbir zaman şeklinde dördümlük likert olarak düzenlenmiştir) göre çocuğun yakın olduğu yetişkin (anne, baba, öğretmen gibi) tarafın-

dan doldurulmaktadır. Uygulama formu bölümü ise, fen becerileri, ses çalışmaları, matematik becerileri, çizgi çalışmaları ve labirentlerden oluşmaktadır. Bu bölümde 5 alt ölçek ve 74 madde bulunmaktadır. Çocuklara birebir uygulanmakta ve ölçeği uygulamak için eğitim almak gerekmektedir (Karakuzu, 2015). Türkiyede farklı araştırmacılar tarafından kullanılmıştır (Adagideli, 2018; Akay ve Ceylan, 2017; Karakuzu ve Koçyiğit, 2016; Unutkan, 2007).

İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği: Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazırbulunuşluk düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 33 madde ve dört alt boyuttan (bilişsel beceriler, duyuşsal beceriler, psikomotor beceriler, öz bakım becerileri) oluşmaktadır (Canbulat ve Kırıktaş, 2016).

Bu ölçeklerin temel amacı, farklı yaş ve sosyal çevreden olan çocukların ilk kez informal eğitim ve öğretimin dışında planlı ve programlı öğretim etkinliklerine yer veren, farklı sosyal ortamların olduğu, kendine has kuralların bulunduğu okullara başlayacak olan çocukların hazırbulunuşluklarını ölçmektir. Birinci sınıfa başlayacak çocukların okula hazırbulunuşluklarının doğru bir şekilde belirlenmesinin, çocukların bütün gelişim alanları ve ileriki akademik başarıları üzerinde hayati derecede önemli bir rol oynayacağı söylenebilir. Yorgun ve Sak (2019) çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarını değerlendirme amaçlı kullanılan mevcut ölçme araçlarını, kullanım amaçları, uygulandıkları yaş grubu, uygulanma süreleri gibi farklı özellikleri açısından incelemiş ve Türkiye’de çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarını belirleyecek geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının oldukça sınırlı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yorgun ve Sak’ın (2019) da belirttiği gibi Türkiye’de ilkokula başlayacak çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarının ölçülmesinde alternatif olabilecek ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, Türkiye’de ilkokula başlayacak olan çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarını belirleyebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı 44-69 aylık çocukların ilkökula hazırlanışlıklarını ölçebilecek bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu bakımdan çalışmada ölçek geliştirme süreçleri yöntemsel olarak izlenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yapabilmek için, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Şırnak il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında ve ilkokullar bünyesinde yer alan anasınıflarında eğitim görmekte olan 44-69 ay aralığındaki çocuklar için ölçek doldurulmuştur. Hazırlanan ölçek formunda 75 madde bulunduğundan faktör analizinde madde sayısının en az beş katı kadar (Büyüköztürk, 2007) katılımcıya ulaşılması beklendiğinden Açıklayıcı Faktör analizi için 500 okul öncesi dönem çocuğu için veri toplanması amaçlanmıştır. Toplanan ölçekler incelendikten sonra, maddelerinin çoğu boş bırakılmış veya bir maddede birden fazla seçeneğin işaretlenmiş olduğu toplam 72 ölçek analiz dışı bırakılarak, toplam 428 okul öncesi dönem çocuğu için öğretmenleri tarafından doldurulan ölçekler analiz için kullanılmıştır. Ölçeğin ilk formunda 75 soru yer aldığından, madde sayısının beş katı (385) kadar katılımcıya ulaşma şartı sağlanmış olup, çalışma grubunun sayıca yeterli olduğu söylenebilir. Çalışmanın katılımcıları olan okul öncesi dönem çocuklarının 192'si (%44.9) kız iken, 236'sı (%55.1) erkektir. Çalışmanın katılımcılarının kaç aylık olduklarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Ay ve Çocuk Sayıları

Ay	n	Ay	n	Ay	n
44 aylık	9	54 aylık	9	63 aylık	41
45 aylık	2	55 aylık	8	64 aylık	27
46 aylık	17	56 aylık	27	65 aylık	32
47 aylık	5	57 aylık	11	66 aylık	30

48 aylık	6	58 aylık	12	67 aylık	25
49 aylık	4	59 aylık	10	68 aylık	37
50 aylık	3	60 aylık	17	69 aylık	46
52 aylık	4	61 aylık	15	Toplam: 428	
53 aylık	4	62 aylık	27		

Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği Şırnak İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izinlerden sonra ilde görev yapan okul öncesi öğretmenlerine yüzyüze veya telefon yolu ile iletişime geçilerek uygulama için uygun tarih kararlaştırılmış ve bu kapsamda randevu alınan öğretmenlere ölçeklerin dağıtımı yapılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerden ölçeği sağlıklı bir ortamda doldurmaları istenmiş ve kendilerine bir hafta süre verilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerine verilen bir hafta süre sonunda katılımcıların okullarına gidilerek ölçekler toplanmıştır. Ayrıca çalışmada öğretmen ve çocukların kimliği ile ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği [GİHÖ], Highscope Temel Gelişim Göstergelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. HighScope okul öncesi eğitim programı, 1962 yılında David Weikart tarafından Amerika Birleşik Devletlerinde düşük sosyo-ekonomik gruplardan ve alt kültürlerden gelen yoksul çocuklar için geliştirilmiştir. Program daha çok Afro-Amerikan çocukların gelişimlerini ve akademik başarılarını desteklemek amacıyla hazırlanmıştır ve halen Amerika Birleşik Devletlerinde ve çeşitli ülkelerde kullanılmaktadır. Programın temel felsefesini Piaget'in gelişim teorisi oluşturmaktadır. Programın en önemli özelliği çocuklarda etkin öğrenmeyi amaç edinmesidir. Program çocukların ilgi ve istekleri doğrultusunda şekillenirken aynı zamanda çocukların kendileri planlama yaparak aktif öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli rol almaktadırlar (Kargı, 2011; Schweinhart ve Weikart, 1988). Aile katılımlarına önem veren bu yaklaşım çocukların etkinliklere aktif katılmasına ve öğretmenin rehber konumda olmasına önem

vermektedir. Çocuklar bilgileri yaparak yaşayarak öğrenmektedirler (Epstein, 2013).

HighScope okul öncesi eğitim müfredatı temel gelişim göstergeleri 8 gelişimsel boyuttan (öğrenme yaklaşımları, sosyal ve duygusal gelişim, fiziksel gelişim ve sağlık, okuryazarlık ve iletişim, matematik, yaratıcı sanatlar, bilim ve teknoloji, sosyal bilimler) ve toplamda 58 temel gelişim göstergesinden oluşmaktadır. Bu gelişimsel boyutlara ilişkin örnek maddelere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 2. HighScope Gelişim Göstergelerine İlişkin Örnek Maddeler

Öğrenme yaklaşımı
4) İlgisini çeken etkinliklere odaklanır.
6) Çevresi hakkında bilgi toplar.
Sosyal ve duygusal gelişim
9) Duygularını fark eder.
13) Sosyal çatışmaları çözer.
Fiziksel gelişim ve sağlık
17) Küçük kaslarını kullanırken el-göz koordinasyonunu sağlar.
18) Vücudunu tanır.
Dil, okuryazarlık ve iletişim
23) Dili kullanarak kendini ifade eder.
26) Konuşma dilindeki farklı sesleri tanır.
Matematik
31) Nesneleri miktarlarına göre ayırır.
37) Örüntüyü kopyalar.
Yaratıcı sanatlar
42) Gözlemlediklerini, düşündüklerini, hayal ettiklerini ve hissettiklerini müzikle ifade eder.
45) Yaratıcı sanat etkinliklerine kendi isteğiyle katılır.
Fen ve teknoloji

46) Fikirlerini test etmek için deney yapar.
49) Bir şeyin özellikleri ve nasıl çalıştığı hakkındaki fikirlerini arkadaşlarıyla paylaşır.
Sosyal bilimler
54) İnsanların toplumda farklı rollere ve özelliklere sahip olduğunu farkındadır.
59) Çevreye önem vermenin önemini anlar.

Bu temel gelişim göstergeleri, üçü İngiliz dilinde uzmanlaşmış akademisyenler ve ikisi çocuk gelişimi ve eğitimi alanında görev yapan uzmanlar olmak üzere toplamda 5 uzman tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Çevirisi yapılan 58 maddelik temel gelişim göstergeleri okul öncesi ile çocuk gelişimi ve eğitimi alanında uzmanlaşmış 2 akademisyenin görüşleri doğrultusunda, kültürel ve eğitimsel farklılıklar ile ölçek maddesi oluşturma kuralları göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiş ve toplamda 75 maddeden oluşan taslak haline getirilmiştir. Örneğin, gelişim göstergelerindeki “duygularını fark eder, isimlendirir ve düzenler” maddesi üç farklı durumu ifade ettiğinden, 3 ayrı madde olarak “duygularını fark eder”, “duygularını isimlendirir” ve “duygularını düzenler” şeklinde yazılmıştır. Diğer bir örnekte ise, gelişim göstergelerinden “çocuklar zevk ve bilgi için okurlar” maddesi, Amerika Birleşik Devletlerindeki çocuklar için geçerli iken Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında okuma yazma öğretimi olmadığından ölçekten çıkarılmıştır. Bu taslak, kapsam geçerliliği, dil, anlam ve ifade anlaşılabilirliği açısından değerlendirilmesi için tekrar Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesinden 3 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda düzenlenen ölçek (taslak), anlaşılabilirlik ve kolay yanıtlanabilirlik açısından 20 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. GİHÖ’ye öğretmenlerin önerileri doğrultusunda son hali verilerek uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Taslak ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçek likert tipi olarak hazırlanmış olup “çok iyi” seçeneği için 4 puan, “iyi” seçeneği

için 3 puan, “kötü” seçeneği için 2 puan ve “çok kötü” seçeneği için 1 puan verilmektedir.

Verilerin İşlenişi ve Analizi

Analizlere geçilmeden önce veriler incelenmiş; uç değerler atılmış ve yanlış girilen veriler düzeltilmiştir. GİHÖ'nün uygulanmasından elde edilen verilere öncelikle ölçeğin yapı geçerliliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. AFA ile değişkenler arası ilişkiler sorgulanarak, yeni bir yapı ortaya konmaya çalışılmaktadır. Diğer bir ifade ile fazla miktardaki veriyi gruplandırarak en az içerik kaybıyla madde sayısını azaltmak için AFA yapılmaktadır (Can, 2016). AFA'da maddelerin faktörler ile ilişkisini gösteren yük değerlerine bakılarak her bir maddenin hangi faktör altında yer alacağına karar verilmektedir (Seçer, 2013). Çalışmada, faktör çıkarmada kullanılan farklı tekniklerden gerek yorumlanması en kolay olan, gerekse en çok kullanılan (Büyüköztürk, 2002) Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Temel Bileşenler Analizi fazla sayıdaki değişkeni azaltarak daha az sayıda bileşen altında toplamak amacıyla kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2007). SPSS 22 programı kullanılarak AFA yapılmıştır. Ölçekteki faktörlerin birbiriyle ilişkili olmalarından dolayı eğik döndürme tekniklerinden Promax kullanılarak analiz tamamlanmıştır. AFA yapıldıktan sonra elde edilen yapının geçerli bir yapı olup olmadığı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. DFA'da maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. DFA AMOS paket programı ile yapılmıştır. GİHÖ'nün güvenilirliği için iç tutarlılık ve yarı güvenilirlik katsayıları SPSS 22 paket programı yardımıyla hesaplanmıştır.

Bulgular

GİHÖ'nün uygulanmasıyla elde edilen verilere Açımlayıcı Faktör Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi ve güvenilirlik analizleri uygulanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

GİHÖ'nün uygulanmasıyla elde edilen veriler öncelikle

AFA'ya tabi tutulmuştur. Toplanan verilerin AFA için örneklem büyüklüğünün uygun olup olmadığını test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ölçüm tekniği kullanılmıştır. Yapılan ölçüm sonucunda KMO değerinin 0.97 olduğu belirlenmiştir. KMO değerinin 0.60'tan büyük olması analiz için örneklem sayısının uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, Çakmak-Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Toplanan verilerin çok değişkenli normalliğe sahip olup olmadığını belirlemek için ise Barlett's Test of Sphericity değerine bakılmış, değer anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0.00$). Barlett's Test of Sphericity değerinin anlamlı çıkmış olması verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, Çakmak-Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Faktör analizinde öz değer kavramı bir faktörün tek başına açıkladığı varyansı gösteren bir koşuldur. Yapılan faktör analizinde bir alt boyutun öz değerinin en az % 1 olmasına ve alt faktörlerin her birinin ölçekte yer alan toplam varyansın en az %5'ini açıklamasına özen gösterilmiştir. Bu kriterleri sağlayan alt boyutların özdeğerleri ve açıkladıkları Varyanslar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Faktör Sayısı ve Açıklanan Toplam Varyansa İlişkin Bulgular

Faktörler	Özdeğer	Açıkladığı varyans (%)	Açıklanan Toplam Varyans (%)
Matematik	11,919	20,201	81,035
Fiziksel Gelişim ve Sağlık	7,456	12,637	
Sosyal Bilimler	6,397	10,842	
Sosyal ve Duygusal Gelişim	5,871	9,950	
Dil, Okuryazarlık ve İletişim	5,348	9,065	
Fen ve Teknoloji	3,763	6,378	
Öğrenme Yaklaşımı	3,597	6,096	
Yaratıcı Sanatlar	3,460	5,865	

Tablo 4. Açımlyıcı Faktör Analizine Göre Alt Boyutlar, Madde Yük Değerleri ve Madde Analizleri

	Mad- deler	1	2	3	4	5	6	7	8	Madde Top- lam Kore- lasyo- nu
Matema- tik (M)	M10	,986								,931
	M9	,961								,923
	M17	,947								,911
	M14	,939								,926
	M11	,875								,928
	M13	,852								,904
	M15	,834								,904
	M12	,802								,901
	M8	,761								,889
	M2	,718								,801
	M5	,717								,816
	M4	,612								,811
Fiziksel Gelişim ve Sağ- lık (FGS)	FGS4		,898							,930
	FGS1		,879							,882
	FGS6		,878							,926
	FGS8		,856							,890
	FGS5		,834							,914
	FGS7		,751							,901
	FGS2		,675							,824
	FGS9		,654							,860
Sosyal Bilimler	SBB2			,840						,912
	SBB8			,835						,896

(SBB)	SBB4		,802		,909
	SBB3		,773		,866
	SBB1		,755		,896
	SBB6		,747		,857
	SBB7		,589		,821
Sosyal ve Duy- gusal Gelişim (SDG)	SDG4		,962		,911
	SDG5		,948		,893
	SDG3		,861		,908
	SDG2		,738		,870
	SDG1		,706		,858
	SDG1 2		,553		,776
	SDG6		,547		,790
Dil, Okurya- zarlık ve İletişim (DOİ)	DOİ3		,850		,905
	DOİ4		,902		,926
	DOİ2		,845		,893
	DOİ5		,694		,850
	DOİ7		,657		,819
	DOİ6		,612		,824
	DOİ1		,582		,824
Fen ve Teknolo- ji (FT)	FT9			,748	,903
	FT8			,741	,910
	FT3			,640	,880
	FT5			,618	,884
	FT4			,564	,860
	FT6			,522	,842
	FT7			,495	,825
Öğren- me	ÖY7			,904	,933
	ÖY2			,888	,950

Yaklaşımı (ÖY)	ÖY1								,756		,904
	ÖY4								,611		,847
	ÖY3								,570		,815
	ÖY5								,511		,851
Yaratıcı Sanatlar (YS)	YS5								,773		,894
	YS4								,704		,884
	YS6								,643		,818
	YS1								,621		,848
	YS3								,477		,774
Açıklanan Varyans (Alt Faktörler)	%	%	%	%	%	%	%	%			
	20,20	12,63	10,84	9,95	9,06	6,37	6,09	5,86			
Açıklanan toplam varyans: 81,03 KMO: ,97 / Barlett's test: sig=0,00<0,05 x ² :36452,367 / df: 1711											

Faktör analizi uygulanırken faktör yükleri .40 ve üzeri olan maddeler faktöre dahil edilmiş, gerek faktör yük değeri .40'ın altında olan gerekse yüksek iki yük değeri arasındaki farkın .10'dan az olduğu M1, M3, M6, M7, M16, FT1, FT2, YS2, SBB5, SDG7, SDG8, SDG9, SDG10, SDG11, ÖY6 ve FGS3 maddeleri analiz dışı bırakılmıştır.

AFA sonucunda 75 maddeden 16'sı çıkarılmış ve kalan 59 madde 8 faktör altında toplanmıştır. Ortaya çıkan bu 8 faktörlü yapı toplam varyansın % 81.03'ünü açıklamıştır. *Matematik* faktörü 12 sorudan oluşmuş olup varyansın %20.20'sini açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .986 ile .612 arasında değişmektedir. *Fiziksel gelişim ve sağlık* faktörü 8 sorudan oluşmuş olup varyansın %12.63'ünü açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .898 ile .654 arasında değişmektedir. *Sosyal bilimler* faktörü 7 soru ile varyansın %10.84'ünü açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .840 ile .589 arasında değişmektedir. *Sosyal ve duygusal gelişim* faktörü 7 soru ile varyansın %9.95'ini açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .962 ile .547 arasında değişmektedir. *Dil, okuryazarlık ve iletişim* faktörü 7 soru ile

varyansın %9.06'sını açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .850 ile .582 arasında değişmektedir. *Fen ve teknoloji* faktörü 7 soru ile varyansın %6.37'sini açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .748 ile .495 arasında değişmektedir. *Öğrenme yaklaşımı* faktörü 6 soru ile varyansın %6.09'unu açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .748 ile .495 arasında değişmektedir. *Yaratıcı sanatlar* faktörü 5 soru ile varyansın %5.86'sını açıklarken, maddelerin faktör yük değerleri .773 ile .477 arasında değişmektedir. Diğer bir ifadeyle, 8 alt faktördeki en yüksek madde yük değeri .986 iken en düşük madde yük değeri .477'dir. GİHÖ'nün madde geçerliliğini incelemek için düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarına bakılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde madde toplam korelasyon değerlerinin .774 ile .950 arasında sıralandığı görülmektedir. Maddelerin ölçülecek özelliği ayırt edebilmesi ve ölçek toplam puanıyla uyumlu olması açısından .30 ve üzeri bir değer yeterli olduğu kabul edildiğinden (Büyüköztürk, 2007) ölçekte yer alan bütün maddelerin ölçek toplam puanı ile yüksek düzeyde ilişkili olduğu ve madde geçerliliğinin sağlandığı ifade edilebilir. GİHÖ'nün faktörleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için faktörler arası korelasyona bakılmıştır.

Tablo 5. Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyonlar

Alt Boyutlar	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Öğrenme yaklaşımı	1	,809* *	,764 **	,802 **	,763 **	,794 **	,792 **	,797 **
2. Sosyal ve duygusal gelişim		1	,747 **	,783 **	,730 **	,728 **	,765 **	,782 **
3. Fiziksel gelişim ve sağlık			1	,749 **	,745 **	,771 **	,730 **	,723 **
4. Dil, okuryazarlık ve iletişim				1	,735 **	,749 **	,761 **	,782 **
5. Matematik					1	,791	,839	,741

						**	**	**
6. Yaratıcı sanatlar						1	,844 **	,768 **
7. Fen ve teknoloji							1	,798 **
8. Sosyal bilimler								1

*p<.05, ** p<.01

Tablo 5 incelendiğinde GİHÖ'nün alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu ve alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayısının çoklu bağıntı (multicollinearity) problemi oluşturmadığı görülmektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

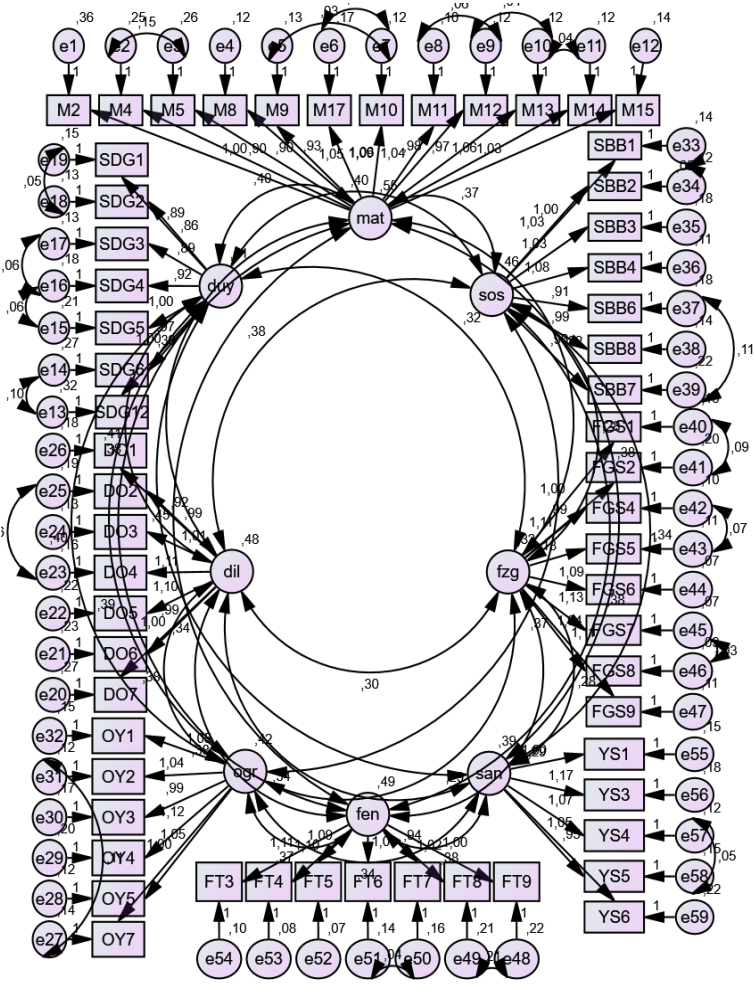
AFA'ya ilişkin modelin uygunluğu, DFA ile test edilmiştir. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk (2012) önceden seçilen faktör modelinin veriye uyumunun sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmek için kullanılan en etkili analizin DFA olduğunu belirtmişlerdir. AFA'yla elde edilen 8 alt faktörden oluşan model için uyum değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda modelin uyum indeksleri iyi uyum göstermemiştir. Hesaplanan modifikasyonlar sonucunda bazı maddelerin (OY2-OY7, FGS1-FGS2, FGS4-FGS5, FGS7-FGS8, M4-M5, M9-M10, M17-M10, M11-M12, M12-M13, SBB6-SBB7, SDG1-SDG2, SDG3-SDG4, SDG4-SDG5, SDG6-SDG12, DO2-DO4, OY2-OY7, FT6-FT7, FT9-FT8, YS4-YS5) hata kovaryansları arasında önemli düzeyde ilişki olduğu anlaşılmıştır. Aynı faktör altında olan bu maddeler arasında gözlenen yüksek hata korelasyonları modele eklenerek model tekrar test edilmiştir. DFA sonuçları Şekil 1'de yer almaktadır.

Elde edilen modelin uygunluğu (fit of model); Ortalama Hataların Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation; RMSEA), Karşılaştırmalı Uygunluk İndeksi (Comparative Fit Index; CFI), Ki-kare (χ^2) uyum indeksi ve χ^2 /Serbestlik Derecesi (S.D.) ölçütleri ile sınanmıştır. DFA'da ölçüt olarak alınan

RMSEA değeri için, 0.05 ya da daha küçük değerler mükemmel uyumu, 0.08'den küçük olması iyi uyuma işaret ederken (Jöreskog ve Sörbom, 1993), 0.10 ve daha büyük rakamlar ise zayıf uyuma işaret eder (Tabachnick ve Fidel, 2007). Yapılan analiz sonucu, modelin uygunluğuna ilişkin RMSEA değeri 0.073 olarak bulunmuştur. Modelin uygunluğu için kriter olarak kullanılan CFI ve IFI değerleri 0.90 olarak tespit edilmiştir. CFI ve IFI değerlerinin 0.90 ve yukarısında olması model uyumu açısından kabul edilebilir (Seçer, 2015, Sümer, 2000) bir değer olduğundan çalışmadaki bu değerlerin iyi bir seviyede olduğu kabul edilebilir. Çalışmada elde edilen RMR değeri 0.030 olup, mükemmel uyuma işaret etmektedir. Çünkü RMR (Root Mean Square Residuals) ≤ 0.05 mükemmel uyumu, $RMR \leq 0.08$ ise iyi uyumu belirtir (Byrne, 2005). Büyük örneklerde, serbestlik derecesinin χ^2 'ye oranı da yeterlilik için bir ölçüt olarak kullanılabilir. Bunun için $\chi^2/S.D. \leq 3$ ise mükemmel, $\chi^2/S.D. \leq 5$ 'e kadar olan oranlar da yeterli uyum olarak kabul edilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Kline, 2005). Buradan hareketle elde edilen Ki-kare değerinin S.D.'ye oranı $5217,783 / 1604 = 3,25$ olarak elde edilmiştir. Bu değerde kabul edilebilir bir uyumun olduğunu göstermektedir. DFA'dan alınan göstergeler, ölçeğin 8 alt boyut ile kabul edilebilir düzeyde açıklanabileceğini göstermektedir.

Tablo 6. Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin Uyum İndeks Değerleri ve Uyum İndekslerinin Kabul Sınırları

Uyum İndeks-leri	Araştırma Bulgusu	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Sonuç
χ^2/sd	3.25	0-3	≤ 5	Kabul Edilebilir Uyum
IFI	.90	≥ 0.95	≥ 0.90	Kabul Edilebilir Uyum
RMSEA	.07	≤ 0.05	≤ 0.08	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	.90	≥ 0.95	≥ 0.90	Kabul Edilebilir Uyum
RMR	.03	≤ 0.05	≤ 0.08	Mükemmel Uyum

Şekil 1. Sekiz Faktörlü Modele İlişkin DFA Sonuçları $n= 428$, $\chi^2=5217,78$, $sd=1604$, $p<0.00.1$

Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ortaya çıkan faktörlerin güvenilirliği Cronbach's alfa değeri temel alınarak ölçülmüştür. GİHÖ'nün güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin faktörlere göre güvenilirlik katsayıları (Cronbach's alpha); 0.97 (matematik), 0.96 (fiziksel gelişim ve sağlık), 0.94 (sosyal bilimler), 0.93 (sosyal ve duygusal gelişim), 0.95 (dil, okuryazarlık ve iletişim), 0.96 (fen ve teknoloji), 0.95 (öğrenme yaklaşımı) ve 0.93 (yaratıcı sanatlar) olarak bulunmuş-

tur. Ölçeğin tüm maddeleri için hesaplanan toplam güvenirlilik katsayısı (Cronbach's Alpha) .96'dır.

Tablo 7. Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin Faktörlerine İlişkin Güvenirlilik Katsayıları

Faktör Adı	Güvenirlilik katsayısı	İki Yarı Güvenirlilik
1. Matematik	.97	.96
2. Fiziksel gelişim ve sağlık	.96	.94
3. Sosyal bilimler	.94	.92
4. Sosyal ve duygusal gelişim	.93	.90
5. Dil, okuryazarlık ve iletişim	.95	.94
6. Fen ve teknoloji	.96	.92
7. Öğrenme yaklaşımı	.95	.96
8. Yaratıcı sanatlar	.93	.92
Toplam Cronbach's alpha değeri	.96	.95

GİHÖ'nün iç tutarlılık katsayısı .96 ve yarı güvenirlilik katsayısı ise .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamına ve bütün alt boyutlarına ait iç tutarlılık katsayısı ile iki yarı güvenirlilik katsayısının .92 ile .97 arasında olmasından dolayı ölçeğin tamamının ve alt boyutlarının güvenilir olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada geliştirilen Gelişimsel İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği, Highscope Temel Gelişim Göstergelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Türkiye'de uygulanmakta olan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı eklektik bir özelliğe sahip olup dünyadaki farklı çağdaş ve çocuk merkezli program ve yaklaşımların birtakım özelliklerini barındırmaktadır (MEB, 2013). HighScope programı, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programıyla en çok ortak özelliği olan programdır.

Yapılan alanyazın taramasında Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 44-69 aylık çocukların ilkökula hazırbulunuşluklarını belirleyecek ölçme araçlarının oldukça

sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle çağdaş çocuk merkezli erken çocukluk programlarından biri olan Highscope programının 58 madde olan gelişim göstergelerinden yararlanılarak Gİ-HÖ geliştirilmiştir. Highscope Gelişim Göstergelerinin Türkçeye çevrilmesinden sonra uzman görüşleri doğrultusunda okuma-yazmaya yönelik bazı maddelerin çıkarılması ve çocukların ilkokula başlayabilmeleri için sahip olmaları gereken birtakım bilgi ve becerilerin yine uzman görüşleri doğrultusunda eklenmesi sonucunda hazırlanan taslak ölçekte toplamda 75 madde yer almıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliği için AFA yapılmıştır. AFA ile, değişkenler arası ilişkiler sorgulanarak, yeni bir yapı ortaya konmaya çalışılmaktadır. AFA yapıldıktan sonra elde edilen yapının geçerli bir yapı olup olmadığı DFA ile test edilmiştir.

AFA sonuçları incelendiğinde, Highscope Gelişim Göstergeleriyle tamamen örtüşen bir faktör yapısının ortaya çıktığı görülmüştür. Bu göstergeler sekiz alt başlıktan oluşmaktadır ki, AFA ile de sekiz alt faktör belirlenmiştir ve bu sekiz alt faktör, Highscope Gelişim Göstergelerindekiyle aynı şekilde isimlendirilmiştir (matematik, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal ve duygusal gelişim, dil, okuryazarlık ve iletişim, fen ve teknoloji, sosyal bilimler, öğrenme yaklaşımı, yaratıcı sanatlar). Elde edilen bu sekiz faktörlü yapı DFA ile test edilmiştir. Elde edilen uyum değerleri ($\chi^2/sd = 3.25$; $RMSEA=0.07$, $CFI=0.90$, $IFI=0.90$, $RMR=0.03$) incelendiğinde, χ^2/sd (3.25) oranı $\chi^2/S.D. \leq 5$ 'e olduğundan bu oran yeterli uyum olarak kabul edilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Kline, 2005). $RMSEA$ değerinin 0.08'den küçük olması iyi uyuma işaret etmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Jöreskog ve Sörbom, 1993). Kriter olarak kullanılan diğer uyum indeksleri olan CFI ve IFI değerleri 0.90 olarak tespit edilmiştir. CFI ve IFI değerlerinin 0.90 ve yukarısında olması model uyumu açısından iyi kabul edilmektedir (Seçer, 2015, Sümer, 2000). Çalışmada elde edilen RMR değeri 0.030 olup, mükemmel uyuma işaret etmektedir (Byrne, 2005). Bu değerde kabul edilebilir bir uyumun olduğu-

nu göstermektedir. DFA'dan alınan göstergeler, ölçeğin 8 alt boyut ile kabul edilebilir düzeyde açıklanabileceğini göstermektedir. GİHÖ'nün iç tutarlılık katsayısı .96 ve yarı güvenirlik katsayısı ise .95 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak, Highscope Gelişim Göstergelerinden yararlanılarak geliştirilen GİHÖ'nün, AFA ile belirlenen 8 faktörden oluşan modelinin DFA ile doğrulandığı belirlenmiştir. Ayrıca, GİHÖ iç tutarlılık katsayılarının oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. Toplamda 59 madde ve 8 alt boyuttan (matematik, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal ve duygusal gelişim, dil, okur-yazarlık ve iletişim, fen ve teknoloji, sosyal bilimler, öğrenme yaklaşımı, yaratıcı sanatlar) oluşan GİHÖ'nün 44-69 aylık çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarını belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır.

Kaynaklar

- Adagideli, F. H. (2018). *Okul öncesi çocuklarının ilkokula hazır bulunuşluklarının yordayıcısı olarak öz-düzenleme becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akay, D., ve Ceylan, R. (2017). Anaokulu ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-71 aylık çocukların zihinsel-dil gelişimleri açısından ilkokula hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılması. *Electronic Turkish Studies*, 12(18), 21-34.
- Akçum, E. (2005). *5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okul öncesi eğitimin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Akkök, F., Aydın, A., Bakkaloğlu, H., Özeke, E., Sucuoğlu, B., ve Yalçın, B. (2004). *The psychometric characteristics of the Turkish form of the Boehm Test*. International Perspectives on School-Wide Approaches for Meeting Students with Special Educational Needs. Council of Exceptional Children yıllık kongresinde sunulmuştur. Seattle, WA, USA.
- Akman, B. (2002). Korunmaya muhtaç çocuklarla ailesi ile yaşayan çocukların karşılaştırılması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 13(1), 74-85.
- Akman, B. (1995). *Anaokuluna devam eden 40-69 aylık çocukların kavram gelişimlerinde, kavram eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış

- Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Alakoç Pirpir, D. (2011). *Anne eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının temel eğitime hazır bulunuşluk düzeyine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Angın, D. E. (2013). *Proje temelli eğitim programının 60-71 aylık çocukların kavram gelişimine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Arı, A., ve Özcan, E. (2016). Birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu düzeylerinin, okuma yazmayı öğrenmelerine etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 74-90.
- Bağçeli Kahraman, P., ve Başal, H. A. (2013). Okula hazırbulunuşluğu değerlendirme testinin uyarılama çalışması. *International Journal of Social Science*, 6(1), 889-911.
- Brostrom, S. (2000). *Transition to school*. (ERIC Document Number: 445814). 1-18.
- Bütün-Ayhan, A. ve Aral, N. (2007). Bracken temel kavram ölçeği-gözden geçirilmiş formunun altı yaş çocukları için uyarılama çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 42-51.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(4), 470-483.
- Byrne, B. M. (2005). Factor analytic models: Viewing the structure of an assessment instrument from three perspectives. *Journal of Personality Assessment*, 85(1), 17-32.
- Can, A. (2016). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.
- Canbulat, T., ve Kırıktaş, H. (2016). İlkokula hazırbulunuşluk ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-35.
- Cinkılıç, H. (2009). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çakmak, Ö. Ç. (2012). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-71 aylık çocuklara temel kavramların kazandırılmasında kavram eğitimi programının etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çoban Söylemez, E. T. (2016). *İkinci dil eğitimi alan ve almayan okul öncesi dönem çocuklarının dil ve kavram gelişimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu G., ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem yayınları.

Demir, K. (1998). *Öğrenime hazır oluşluğun ilkökulda Türkçe ve matematik derslerindeki başarı ile ilişkisi üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Desforges, C., & Abouchar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review* (Vol. 433). Nottingham: DfES publications.

Dinç, B. (2013). *Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş ve okul olgunluğu. İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde* (ss. 90-116). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Dinçer, Ç., Ergül, A., Şen, M., ve Çabuk, B. (2011). *Bir topluma hizmet uygulaması örneği: "Haydi kavram oyuncaklarıyla oynayalım"*. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 19-38.

Dockett, S., Perry, B. (2003). *The transition to school: What is important?*. *Educational Leadership*, 60(7), 30-34.

Doğan, H. (2012). *Özel öğrenme güçlüğü riski taşıyan 5-6 yaş çocukları için uygulanan erken müdahale eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Einon, D. (2000). *Bebeklikten okula öğrenmede ilk adımlar*. (Çeviren: Ayşegül Çetin Tekçe). İstanbul: Remzi Kitapevi, 219-222.

Epstein, A. S. (2013). *All about HighScope*. FAQs. <http://www.highscope.org/Content.asp?ContentId=291> [erişim: 15/02/2019].

- Erdoğan, T. (2013). *İlkokula (İlköğretime) Hazırlık ve İlkokul (İlköğretim) Programları*. Eğitim Kitab, Ankara, 7-10.
- Ergül, A. (2007). *Boehm Okul Öncesi Temel Kavramlar Testi-3'ün 36-47 aylık çocuklar için Türkçeye uyarlama çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erkan, S. (2011). *Farklı sosyo ekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40(40), 186-197.
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Evirgen, N., Kayhan, E., ve Erden, G. (2015). Gesell Gelişim Figürleri'nin Anasınıfı Çocuklarında Güvenirliğine Yönelik Bir Ön Çalışma. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2, 378-389.
- Graue, E. (2006). The answer is readiness-now what is the question?. *Early Education and Development*, 17(1), 43-56.
- Gündüz, F., & Çalışkan, M. (2013). 60-66, 66-72, 72-84 aylık çocukların okul olgunluk ve okuma yazma becerilerini kazanma düzeylerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 379-398.
- Halle, T., Zaslow, M., Zaff, J., Calkins, J., & Margie, N. (2000). *School Readiness: Helping Communities Get Children Ready for School and Schools Ready for Children*. Emig, C. (Ed.), Trends Child Research Brief :Washington, D.C.
- Hancock, J. (2011). *Çocuğunuzun okul başarısına yardım edin*. İstanbul: Optimist Yayın ve Dağıtım.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- İştian, S., ve Turan, F. (2014). Çocuklarda Dil Gelişiminin Değerlendirilmesinde Bir Anlatı Analizi Yaklaşımı Olarak Öykü Anlatımı. *Journal of Educational Sciences & Practices*, 13(25), 105-124.
- Jöreskog, K., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling*

- with the *simply command language*. Chicago, IL: Scientific Software International Inc.
- Karakuzu, E. (2015). *Ebeveyn destekli ilkökula hazırlık programı'nın okul öncesi dönem çocuklarının ilkökula hazır bulunuşluğuna etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Karakuzu, E., & Koçyiğit, S. (2016). Ebeveyn destekli ilkökula hazırlık programı'nın (EDİHP) okul öncesi dönem çocuklarının ilkökula hazır bulunuşluğuna etkisi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 84-102.
- Kargı, E. (2011). Niçin okul öncesi eğitim. *Eğitim Bir Sen Dergisi*, 7(20), 5-8.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press.
- Koçyiğit, S., ve Kayılı, G. (2014). Farklı bilişsel tempoya sahip anaokulu çocuklarının ilkökula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(175).
- Koşan, Y. (2015). *Okul öncesi eğitimin iki dilli çocukların okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Mercan-Uzun, E., & Alat, K. (2015). Okul Öncesi Dönemde Uygulanan "Okula Hazırız" Eğitim Programının İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Hazırbulunuşluk Düzeylerine Etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 59-80.
- Oktay, A. (2010). *İlköğretime hazır oluş ve hazır oluşu etkileyen temel faktörler*. A. Oktay. (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*, (21-34). Ankara: Pegem Yayınları.
- Oktay A. (1983). *Okul olgunluğu, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen çocuklarda kavram gelişimlerinin ve okula hazırbulunuşluk düzeylerinin okul olgunluğunun ölçülmesi*. Doçentlik tezi. İstanbul Üniversitesi: İstanbul.
- Okuyucu Akdaş, E. (2014). *Farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerin*

- çocuklarının okuma olgunluklarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özgülven, İ. E. (1999). *Psikolojik testler*. PDREM yayınları.
- Panter, J. E., & Bracken, B. A. (2009). Validity of the Bracken School Readiness Assessment for predicting first grade readiness. *Psychology in the Schools, 46*(5), 397-409.
- Polat, Ö. (2011). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Polat, Ö. (2010). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık etkinlikleri*. İstanbul: İlkadım Yayınevi.
- Polat Unutkan, Ö. (2007). 5-6 yaş çocuklarının yaşadıkları evin yapısının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24*, 43-54.
- Polat Unutkan, Ö. (2003). *Marmara ilköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi ve standardizasyonu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sarı, O. (2019). Otistik Çocuklarda Hayali Resim Çizebilme Performansının Otizm Derecesi ve Gelişim Tarama Testleri İle İlişkili Olarak İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 27*(2), 897-908. DOI: 10.24106/kefdergi.3065
- Schweinhart, L. J., & Weikart, D. P. (1988). Education for young children living in poverty: Child-initiated learning or teacher-directed instruction? *Elementary School Journal, 89*(2), 212-225.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları, 3*(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5th ed.) Boston: Allyn and Bacon.
- Taşkın, N., ve Tuğrul, B. (2015). Okul Öncesindeki Çocukların Dil İle Matematik Becerileri Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenlere Göre

- İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 129-148.
- Tepetaş, G. Ş., ve Haktanır, G. (2013). 6 yaş çocuklarının temel kavram bilgi düzeylerini desteklemeye yönelik öyküleştirme yöntemine dayalı bir eğitim uygulaması. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 62-79.
- Tunçeli, H. İ., ve Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Turan, F., ve Yükselen, A. İ. (2016). *Çocuk gelişimi I*. Ankara: Hedef Yayınları.
- Unutkan, Ö. P. (2007). Okul öncesi dönem çocuklarının matematik becerileri açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunun incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 243-254.
- Uyanık Balat, G. (2009). Anasınıfındaki Çocuklar İçin Boehm Temel Kavramlar Testi (Boehm-3) ve Bracken Temel Kavram Ölçeği'nin (BBCS) İlişkisinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 935-942.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Üstün, E., ve Akman, B. (2003). Üç yaş çocuklarının kavram gelişimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 137-141.
- Üstün, E., Akman, B., ve Uyanık, G. (2000). Farklı sosyoekonomik kökenli 6 yaş grubu çocukların ilkokula hazırlılık düzeylerinin bir değerlendirmesi. *Eğitim ve Bilim*, 25(116), 54-58.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim I. sınıfa başlayan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 3-4.
- Yavuzer, H. (2002). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yorgun, E., ve Sak, R. (2019). *Yaygın olarak kullanılan ilkokula hazır bulunuşluğu değerlendirme araçlarının karşılaştırılması*, 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, Gaziantep, Türkiye, 26-27 Nisan 2019, pp.311-321.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Zekâ Nedir? Çocuk Ruh Sağlığı*, 105-106.

